

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון ב'

קיץ 2008, תשס"ח

הצעה לפתרון מאת עופר שגיא ועידית גולץ, מורי קידום - בגרות ופסיכומטרי
מוקדש לתלמידינו באהבה!

פרק ראשון – הבנה והבעה

חלק א: הבנה

שאלה 1

תקופה	מאפיין	שורה מדגימה
מתקופת העליות הראשונות ועד לסוף העשור הראשון למדינה	מחויבות עמוקה לחזון הציוני, סולידריות הנשענת על ערכי הסוציאליזם	"עד עולם נאהב אותך מולדת אנו לך בקרב ובעמל!"
העשור השני והשלישי של המדינה	שינויים אידיאולוגיים ותרבותיים: ערכים קפיטליסטיים של תחרותיות, השגיות, אינדיווידואליזם ונהנתנות	"נתתי לך חיי, ירדתי על ברפי"
סוף המאה העשרים וראשית המאה ה-21	ייאוש, חוסר אונים, חוסר עשייה, תחושה ש"המדינה נעלמת"	"כי אנחנו עייפים מאד, זקוקים למנוחה."

שאלה 2

תשובה (2): שירים משקפים שינויים החלים בחברה.

שאלה 3

הכותבת משלבת בדבריה ציטוטים ואזכורים של אנשים שונים הנוגעים בתחום: המשורר אהוד מנור, הרב יואל בן-נון והסוציולוג ד"ר מוטי רגב. באמצעות המקורות הללו מעלה הכותבת סוגיות שונות שאיתם היא מתמודדת ולהם היא עונה. תרומתם של מקורות אלה היא בחיזוק טענתה של הכותבת. אזכור דעותיהם של אנשים נוספים בעלי מומחיות ועניין בתחום מבססת את טענתה של הכותבת ונותנת לה משנה תוקף.

שאלה 4

א. הכותבת טוענת כי אם ברצוננו להגיע לסולידריות לאומית ולליכודות חברתית, חשוב להכיר באותנטיות של המסר שמשדרים שירי המולדת העכשוויים, ובאמצעות זאת יש סיכוי שנתעורר ונעשה בדק בית ערכי יסודי, כדי שנוכל להביא לשינוי המיוחל.

ב. כל דעה תתקבל, ובתנאי שהיא מנומקת בהתאם.

חלק ג: טקסטים מן המקורות

שאלה 7:

א. בשורה 1: ציווי, בגוף נוכח (אתה)
בשורה 2: עבר, גוף נסתר (הוא)

ב. פירושי מילים:

- (1) עג עוגה = יצר / צייר מעגל
- (2) מנטפין = יורדים בכמות מועטה, בטפטופים
- (3) בזעף = בכבדות

ג. אנשי העם סומכים עליי, כיוון שאני קרוב אליך כמו בן.

ד. שלוש תופעות לשוניות מן הקטע:

- (1) סיומת -ין לרבים במקום -ים (החלפת מ"ם בנו"ן לרבים): מנטפין, שורה 5
- (2) סמיכות כפולה: רבונו שלעולם, שורה 3
- (3) נשוא מורחב עם פועל בהווה: התחילו ... מנטפין, שורה 5
- (4) חזרה על משלים הפועל במשפט: אמרו לו לחוני, שורה 1

פרק שני – תחביר

שאלה 8

א.

א – משפט מורכב

עיקרי – פשוט, 'נתן רוטנשטרייך טוען'

פסוקית מושא – בעלת מושא כולל, 'שהיישוב בארץ ישראל התאפיין במחויבות עמוקה למטרה ובסולידריות רחבה'

א – משפט פשוט בעל לוואי כולל

ב. הרב יואל בן-נון טוען שהחברה הישראלית נמצאת כיום בתוך משבר זהות וערכים.

שאלה 9

א – בהרים השמש כבר מלהטת, ובעמק עוד נוצץ הטל.

משפט מחובר (איחוי)

איבר א – פשוט, 'בהרים השמש כבר מלהטת'

איבר ב – פשוט, 'ובעמק עוד נוצץ הטל'

א – אנו אוהבים אותך, מולדת, בשמחה, בשיר ובעמל.

משפט פשוט בעל חלק כולל

א – אשיר כאן באזניה עד שתפקח את עיניה.

משפט מורכב

עיקרי – פשוט, 'אשיר כאן באזניה'

פסוקית תיאור – פשוטה, 'עד שתפקח את עיניה'

ב.

'הטל' = נושא

'מולדת' = פנייה

שאלה 10

- I – השירים העבריים נדחקו ממקומם כשנכנסה מוזיקת הפופ והרוק לארץ.
- II – השירים החלו לבטא ראייה פסימית כיוון שהערכים בארץ התערערו.
- III – אנו נעשה בדק בית ערכי יסודי כדי שנוכל להביא לשינוי היחס למדינה.

שאלה 11

- א. התחימה המתאימה היא תחימה II
ב. + ג.
משפט מורכב:
- עיקרי – פשוט, 'ביוני 2000 החל להתנגן שירו של אביב גפן, "עורי עור"
פסוקית לוואי – מורכבת:
- עיקרי – פשוט, 'שבו הוא מבקש מן המולדת'
פסוקית מושא – פשוטה, 'תני קצת אהבה'
- ג. 'עורי עור' – תמורה
'מן המולדת' – מושא

שאלה 12

- א.
- I – פסוקית תיאור (תנאי)
 - II – פסוקית מושא
 - III – פסוקית לוואי
- ב. המשפטים המתוקנים:
- I – חדוות היצירה ונחישות הרוח **מוצאות** ביטוי בלחנים של השירים.
הסבר: יש להתאים את הפועל (הנשוא) לנושא במין ובמספר.
 - II – רבים משתתפים בערבי שירה בציבור משום שהם אוהבים **את** השירים שהיו פעם ומתגעגעים **אליהם**.
הסבר: לכל פועל יש להתאים את מילת היחס המוצרכת שלו.

פרק שלישי – מערכת הצורות

שאלה 13: שאלת חובה

השורש המשותף לשתי המילים האחרות	מילה יוצאת דופן בשורש
ב.ט.א	מִבֵּט
י.צ.ר	נְצוּרִים
ש.ו.ב	שָׁבִי
מ.ו.ר	מִתְמַר

הפועל

שאלה 14

א.

(1) השורש המשותף: ש.נ.י/ה

(2) נְשַׁנְתָּה – נפעל; נְשַׁתְּנָה – התפעל

ב. תשובה (2) אחד הפעלים המודגשים יוצא דופן מבחינת הבניין.

ג. השורש הוא: ב.כ.י.נ; השורש הזה הוא שורש תנייני, והוא גזור משם העצם בְּכָן.
שורש (ראשוני): ב.כ.י/ה - - - < שם העצם: בְּכָן - - - < שורש (תנייני) ב.כ.י.נ

שאלה 15

א.

(1) השורש המשותף: ע.ו.ר

(2) עוּרִי – קל; הִתְעוּרְרִי – התפעל

ב. התשובה היא מספר (1) הפעלים מְעוּרְרֶת, מְעוּרְרֶת הם מאותו בניין

ג.

(1) I – ש.ו.ט; II – י.ש.ט

(2) הבניין המשותף – הופעל

השם

שאלה 16

א.

- (1) המשמעות המשותפת של הצורן הסופי בארבעת השמות – שם מופשט
(2) כל הבסיסים הם צורת בינוני (כלומר פועל בהווה)

ב. דרך התצורה של 'בינלאומיות' - בסיס + צורן סופי (בינלאומי + Xות)

ג.

(1) דרכי תצורה:

- שְׁתַּפּוּת – בסיס + צורן סופי
הַשְׁתַּתְּפוּת – שורש + משקל (שם פעולה)

(2) המילה המתאימה להשלים את המשפט: שתפות

שאלה 17

א.

- (1) שירון. משמעות הצורן הסופי – אוספים
(2) חמשיר
(3) מְשׁוּרָר, זְמַר

ב.

(1) יוצא דופן מבחינת השורש: תְּקַצֹּב (משורש ת.ק.צ.ב). שני השמות האחרים הם משורש ק.צ.ב.

(2) יוצא דופן מבחינת משמעות המשקל: מְקַצֵּב. שני השמות האחרים הם במשמעות של מקומות.

(3) יוצא דופן מבחינת הגזרה: תְּדַמִּית. שני השמות האחרים הם מגזרת נל"י/ה.

בהצלחה!!!